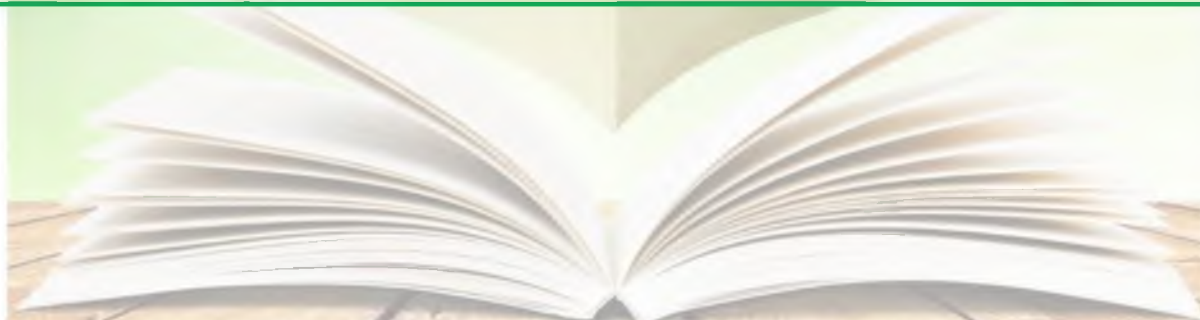

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
учасників міжнародної науково-
практичної конференції
«ЛІСОВА ТИПОЛОГІЯ ЯК ОСНОВА
НАБЛИЖЕНОГО ДО ПРИРОДИ
ЛІСІВНИЦТВА»

присвячена 150-річчю з дня народження
проф. Є.В. Алексєєва
та заснування кафедри лісівництва
Навчально-наукового інституту лісового і
садово-паркового господарства

Київ, 9-12 жовтня 2019 року

ПОШКОДЖЕННЯ СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ ДП «БОРЗНЯНСЬКЕ ЛГ» КОРОЇДАМИ

О. М. Сошенський, кандидат сільськогосподарських наук,

В. Л. Заєвський, магістр³

*Національний університет біоресурсів і природокористування
України*

Ключові слова: соснові насадження, пошкодження, короїди.

В останні десятиліття у Європі різко зросли масштаби пошкодження лісів шкідниками (в тому числі короїдом), сосна і ялина – дерева, які найбільше постраждали від короїдів. Частка пошкодженої деревини за останні чотири десятиліття збільшилася майже на 700 %, з 2,1 млн м³ (1971–1980) до 14,5 млн м³ (2002–2010) [1]. Це збільшення частково було викликано змінами у структурі та складі лісів, наприклад вирощування ялини за межами її природного ареалу, вирощування монокультурних соснових лісів тощо. Загалом, зміни в структурі та складі лісів були причиною приблизно половини пошкоджених лісів. Інша половина відноситься до змін клімату та екстремальності погоди, а також взаємодії між цими факторами [2]. В майбутньому очікується розповсюдження верхівкового короїда на всі ліси помірного поясу Європи. Найсильніші спалахи очікуються в субатлантичному регіоні Європи, для якого прогнозовані середньорічні ушкодження лісів короїдами, на 2021-2030 рр., майже в шість разів перевищують пошкодження, що спостерігались з 1971 по 2010 роки [1].

В лісах України перші осередки всихання соснових лісів пошкоджених короїдами були зафіксовані на Житомирщині ще в 2011 році, проте особливих масштабів ця проблема в Україні набула починаючи з 2014 року. Станом на 1 січня 2019 року загальна площа всихання соснових насаджень становила 222 тис. га. На сьогоднішній день ареал поширення короїда досягнув центральних областей України.

Перші осередки всихання сосняків в ДП «Борзнянське лісове господарство» виявлено в 2015 році. Наразі пошкодження розповсюдилося територією всього лісового фонду підприємства. На початкових етапах поширення короїдів відмирили поодинокі дерева, проте на кінець вегетаційного періоду 2018 року ситуація змінилася і осередки всихання набули переважно куртинного характеру до 0,25 га, а подекуди понад 0,25 га і мало залежали від розташування насаджень.

³Науковий керівник - кандидат сільськогосподарських наук Сошенський О.М.

З метою аналізу пошкоджень соснових насаджень підприємства короїдами було зібрано та опрацьовано інформацію про пошкодження за період з 2015 по II квартал 2019 року. Аналізуючи загальний масив даних встановлено що, площі соснових насаджень пошкоджених короїдами за останні чотири роки, розподіляються наступним чином: 2015 рік – 186 га, 2016 рік – 481 га, 2017 рік – 479 га, 2018 рік – 344 га, за I-II квартал 2019 року – 368 га. Також було встановлено, що найбільш вразливими є насадження VII-IX класів віку (90,1 %), найбільш стійкими є молодняки до VI класу віку включно (4,5 %), насадження XI і вищих класів віку також є вразливими, проте за рахунок малої їх частки у лісовому фонді площа пошкоджень таких насаджень є не суттєвою. В результаті аналізу пошкоджень соснових насаджень за повнотою встановлено, що найбільше пошкоджуються насадження з повнотою 0,5 – в середньому в 2,4 рази частіше ніж насадження з іншими повнотами, насадження з повнотами 0,4 і 0,6 пошкоджуються в середньому більше ніж інші в 1,5–2 рази, насадження з повнотами 0,7 і 0,8 пошкоджуються на 15–20 % менше від інших, а найбільш стійкими є високоповнотні насадження, які пошкоджуються на 80 % менше від інших. Досліджуючи зв'язок між площею пошкоджених насаджень та їхніми класами бонітету було встановлено, що найбільш вразливими є насадження I класу бонітету (57,0 %), найменш вразливими насадження III класу бонітету. Площа пошкоджень насаджень I^b класу бонітету за рахунок малої їх частки у лісовому фонді є несуттєвою. Аналізуючи пошкодження соснових лісів залежно від частки сосни в складі можна дійти висновку, що найбільше пошкоджуються чисті насадження (79,2 %), мішані насадження характеризуються більшою біологічною стійкістю і тому пошкоджуються менше.

Загалом короїди пошкоджують найбільш цінні насадження та після їх всихання заселяють інші, живі дерева, тому в цій ситуації дуже важливим є оперативне вилучення з насаджень свіжозаселених шідниками дерев для зменшення їх популяції. На сьогоднішній день швидке реагування (вирубівання свіжозаселених дерев) є головним заходом боротьби з короїдами.

Список джерел літератури:

1. Seidl R. Increasing forest disturbances in Europe and their impact on carbon storage. *Nature Climate Change*. 2014. №4. P. 806–810.
2. Seidl R. Unraveling the drivers of intensifying forest disturbance regimes in Europe. *Global Change Biology*. 2011. №17. P. 2842–2852.